

Sodankylän kunta
Tekninen osasto
PL 60
99601 SODANKYLÄ

LAUSUNTO
28.5.2018

Dnro 272/2018

Asia: Paliskuntain yhdistyksen lausunto
Viite: Lausuntopyyntönnö 20.4.2018

KAKSLAUTTASENPALON ASEMAKAAVALUONNOS

Sodankylän kunta valmistelelee asemakaavaa Kakslauttasenpalon alueella. Kaavan tarkoituksena on osoittaa alue ohjelmapalveluiden korttelialueeksi, jolle saisi sijoittua vetokoirasafaritoimintaa. Rakennuksiin saisi sijoittaa myös henkilökunnan asuinhuoneistoja. Kaavaluonnoksessa esitetään kaksi korttelia. Lisäksi kaavassa osoitetaan VR-alueita ja ohjelmapalvelureitti.

Suunnittelualue sijoittuu Lapin paliskunnan alueelle, erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettulle alueelle ja saamelaiden kotiseutualueelle. Alue on valtion maata. Poronhoito on merkittävä osa Sodankylän elinkeinoelämää. Se työllistää suoraan poronhoidon sekä välillisesti jalostuksen, ravintola- ja matkailupalveluiden ym. kautta huomattavan osan kunnan asukkaita. Poronhoito ylläpitää alueen saamelaiskulttuuria ja laajemminkin kunnan kulttuuriperintöä, sekä pitää sivukylät asuttuna.

Poronhoidon huomioon ottaminen kaavoituksessa

Poronhoito on merkittävä ja pitkän historian omaava maankäyttömuoto koko poronhoitoalueella. Poronhoito-oikeus ja siihen kiinteästi kuuluva vapaa laidunnusoikeus on ikiaikainen nautintaoikeus, joka on suoraan poronhoitolailla turvattu erityinen oikeus (PHL 848/1990, 3 §). Vapaa laidunnusoikeus on poronhoidon olemassa olon ja kannattavuuden edellytys. Erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettulla alueella valtion maata ei saa käyttää sillä tavoin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoidolle (PHL 2 §). Maan luovuttaminen tai vuokraaminen saa tapahtua vain sillä ehdolla, että maan omistajalla tai vuokramiehellä ei ole oikeutta saada korvausta porojen aiheuttamista vahingoista (PHL 2 §). Poronhoitolain lisäksi valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT) edellyttävät, että alueiden käytön suunnittelussa huolehditaan saamelaiskulttuurin ja -elinkeinojen kannalta merkittävien alueiden säilymisestä. Alueella voimassa oleva Pohjois-Lapin maakuntakaava edellyttää poronhoidon alueidenkäyttöisten toiminta- ja kehittämisedellytysten turvaamista ja poronhoidolle tärkeiden alueiden huomioon ottamista mm. matkailutoimintoja suunniteltaessa. Poronhoitoon kohdistuvia vaikutuksia selvitetäessä tulee asiasta neuvotella asianosaisen paliskunnan kanssa (PHL 53 §). Lapin paliskunnan kanssa on käyty neuvottelu tammikuussa 2018.

MRL 54 § mukaan asemakaavaa laadittaessa tulee ottaa huomioon osayleiskaavan ohjaus. Pykälän mukaan ”Rakennettua ympäristöä ja luonnonympäristöä tulee vaalia eikä niihin liittyviä erityisiä arvoja saa hävittää. --- Asemakaavalla ei myöskään saa asettaa maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle sellaista kohtuutonta rajoitusta tai aiheuttaa sellaista kohtuutonta haittaa, joka kaavalle asetettavia tavoitteita tai vaatimuksia syrjäyttämättä voidaan välttää. ---” Lapin paliskunnan osakkailla on alueella voimassa erityinen oikeus, poronhoito-oikeus, jolle ei saa aiheuttaa kohtuutonta haittaa.

Huomiot kaavaluonnoksesta

Kaavoitettava alue sijoittuu Saariselän yleiskaavan (2004) alueelle, RM-3-8 (matkailun ohjelmanpalvelut) ja VU-1-1 (Urheilu- ja virkistyspalvelut) aluevarausten alueelle. RM-3-8 -alueelle saa rakentaa ohjelmanpalveluiden rakennuksia ja rakennelmia. Sinne ei saa rakentaa loma-asuntoja. VU-1-1 alueelle sallitaan vain matkailun ohjelmanpalveluiden reitit ja rakenteet. Alueille tulee laatia käyttösuunnitelmat ennen rakentamisen aloittamista.

Asemakaavaluonnoksessa esitetyt korttelit ovat varsin laajoja. Luonnoksessa esitetty matkailun ohjelmanpalvelualue on huomattavasti laajempi, kuin mitä osayleiskaavassa on osoitettu. Kahden alueen yhteenlaskettu rakennusoikeus on luonnoksessa yhteensä 3000 k-m², kun yleiskaavassa sitä on osoitettu 250 k-m². Yleiskaava ei myöskään mahdollista asuinrakentamista, jota nyt ollaan osoittamassa henkilökunnan asuinhuoneistojen muodossa.

Kaavaselostuksessa esitetään kartta poronhoidon toiminta-alueista. Kaavaselostuksessa väitetään ettei kaava-alueelle sijoitu varsinaisia porojen laidunalueita. Kaava sijoittuu porojen talvilaitumille, mikä näkyy myös selostuksen kartasta. Karttaan on merkitty myös poronhoitajien paikkatietoihin määrittelämä koiratarhan häiriöalue (ei matkailun, kuten selostuksessa sanotaan). Häiriö on merkitty myös 4-tien itäpuolelle, vaikka varsinaisesti rakennettua koiratarha-alueita ei vielä itäpuolella ole, vaan ainoastaan koiravaljakkoreitit. Paliskunnan pääerotusaita, Vuomaselkä, sijoittuu Kakslauttasen matkailualueen eteläpuolelle, tien länsipuolella. Kaava-alueen eteläpuolella on poronhoidolle tärkeä laidunkiertoaie (näkyvä kartalla), jonka viertä porot kuljetetaan suurina tokkina erotuksiin paliskunnan pääerotusaitaan, Vuomaselkään ja sieltä taas tokkina erotusten jälkeen aidan pohjoispuolta talvilaitumille. Aita on sijoitettu juuri tähän, jotta 4-tien liikenne voidaan pysäyttää ja porot saadaan tien yli turvallisesti. Tähän mennessä porot on ehditty kuljettaa talvilaitumelle ennen kuin ohjelmanpalvelureittien toiminta käynnistyy. Syyslaidunkierron nuoli on merkitty selostuksen kartalle kaava-alueen lähelle. Se tarkoittaa laidunkierron suuntaa, ei tarkkaa reittiä. Laidunkierron tarvitsema alue on laaja vyöhyke, ei pelkkä yksittäinen reitti tai polku.

Kaavaselostuksessa ei ole kerrottu Lapin paliskunnan näkemystä kaavan toteuttamisen vaikutuksista, vaikka kunnalla on poronhoitolain mukaisten neuvotteluiden myötä tieto asiasta. Paliskunta toi neuvottelussa esille, että valjakkokoirien tarhaus ja todennäköisesti laajenevat reitistöt kyseisellä alueella aiheuttavat huomattavaa haittaa poronhoidolle. Alun perin jo alueen yleiskaavaa tehdessä on ollut esillä, että asemakaavaluonnoksen alueelle ei saa sijoittaa koiravaljakkotoimintaa. Vetokoirasafarien alue on siksi osoitettu voimassa olevassa osayleiskaavassa erikseen, 4-tien länsipuolelle. Nyt kaavaluonnoksen alueelle sijoittuu osayleiskaavan mukaisesti reittejä, jotka ovat käytössä vain talvella. Asemakaavassa suunniteltu RM-9 -alue muuttaa alueen häiriön ympärivuotiseksi, sillä koiratarhoilla on aina melua, ja koiria aletaan harjoittaa maastossa syksyllä heti kun ilmat viilenevät. Koiravaljakoilla saa periaatteessa ajaa jokamiehen oikeudella missä vain, joten häiriö ei sijoitu pelkille osoitetuille reiteille. Koiratarhat ja valjakoilla ajaminen häiritsevät porojen laiduntamista ja ne välttävät alueita. Tällöin niiden laidun

kierto muuttuu ja jotkin laidunalueet voivat kulua normaalia enemmän. Toiminta myös häiritsee porojen kuljettamista tokkana: tokka hajaantuu helposti edessä olevan häiriön (haju, melu, liike) vuoksi ja token kokoaminen uudelleen vaatii ylimääräistä työtä. Lapin paliskunnalla on kokemusta siitä, että koiria on karannut ja tullut Vuomaselän erotusaidan ja teurastamon aitoihin. Uusi RM-alue voisi myös lisätä merkittävästi ohjelmopalvelureittien määrää 4-tien itäpuolella. Lisäksi uusi rakentaminen todennäköisesti lisää paineita laajentaa aluetta entisestään tulevinä vuosina.

Kaavassa annetaan yleinen kaavamääräys:

Rakennettaessa poronhoitoalueella on huomioitava poronhoitolain takaama porojen vapaa laidunnus-oikeus. Erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettulla alueella olevaa maata ei saa käyttää sillä tavoin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoidolle (PHL 2 § ja 3 §)

Määräys tulee muuttaa muotoon:

Rakennettaessa poronhoitoalueella on huomioitava poronhoitolain takaama porojen vapaa laidunnus-oikeus. Erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettulla alueella olevaa maata ei saa käyttää sillä tavoin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoidolle (PHL 2 § ja 3 §). Matkailua palvelevaa toimintaa suunniteltaessa ja rakennettaessa tulee turvata poronhoidon harjoittamisen edellytykset.

Tällöin se ottaa paremmin huomioon alueen maakuntakaavan määräyksen ja ohjaa tarkempaa suunnittelua poronhoidon turvaamiseen.

Lopuksi

Paliskuntain yhdistys katsoo, että asemakaavaluonnos poikkeaa merkittävästi yleiskaavasta. Asemakaavalla on vaikutuksia poronhoidolle kaava-alueen ulkopuolella. Ainoastaan kaava-alueella on tarkasteltu vaikutusten arvioinnissa. Kunnan on kaavoittaessaan otettava huomioon MRL 54 § mukaisesti asemakaavan sisältövaatimukset. Kaavan mukaisen toiminnan toteuttamisesta aiheutuisi kohtuutonta haittaa alueella poronhoito-oikeuden omaaville poronhoitajille.

Lapin paliskunta vastustaa asemakaavaluonnoksessa osoitettua koiratarha-alueetta sen toteuttamisesta aiheutuvan huomattavan haitan vuoksi. Paliskuntain yhdistys yhtyy tähän näkemykseen.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Anne Ollila
toiminnanjohtaja

ma/ao